ATÂ BİN MEYSERE EL-HORASÂNÎ

Tabiîn devrinin tanınmış, hadîs ve tefsîr âlimlerinden. Ebû Eyyüb, Ebû Osman, Ebû Muhammed, Ebû Sâlih Belhî künyeleri vardır. 50 (m. 670) senesinde doğup, 135 (m. 752)

târihinde Eriha'da vefât etti. İbn-i Abbas, Adiy bin Adiy el-Kindi, Mugîre bin Şu'be, Ebû Hureyre, Ebüdderdâ, Enes bin Mâlik, Ka'b bin Ucre, Muaz bin Cebel ve daha başka sahabeden (r.anhüm) hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Ondan da, Şu'be, Ebû Abdurrahmân, İshâk bin Useyd el-Horasânî, Dâvûd bin Ebî Hind, Evzâî, Mâlik bin Enes gibi büyük âlimler (r.aleyhim) hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuşlardır. İbn-i Muin, İbn-i Ebî Hatim, Nesâî ve Dârekutni, onun hadîs ilminde sika (güvenilir, sağlam) bir âlim olduğunu söylemişlerdir. Atâ bin Ebî Müslim'in rivâyet silsilesinde yer aldığı hadîs-i şerîfler, Sahih-i Müslim, Sünen-i Ebî Dâvûd, Sünen-i Tirmizî, Sünen-i Nesâîve Sünen-i İbni Mâce'de mevcûttur. İlmi ile amel eden mübârek bir zâttır.

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler Ebû Hureyre'den (radıyallahü anh) rivâyet etti. Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu: "Şu dört kişinin sevgisi mü'min bir kalbde bulunur. Bunlar: "Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali (r.anhüm ecmâin)'dir."

Ebû İdrîs Havlânî'den (radıyallahü anh) rivâyet etti. O dedi ki: Bir gün Hıms mescidine girdim. Orada bir topluluk halka halinde oturuyorlardı. Ben de aralarına oturdum. Resûlullah'dan (aleyhisselâm) bahsediyorlardı. Fakat aralarında bir genç vardı. O, konuşmaya başlayınca orada bulunanların hepsi sustu. Ben ona "Allahü teâlâ sana merhamet eylesin. Ne olur, bana bir şeyler anlat. Vallahi ben seni seviyorum" dedim. Bunun üzerine: "Resûlullah efendimizden (aleyhisselâm) duydum. Buyurdular ki: "Allahü teâlâ için birbirini sevenler, arşın gölgesinden başka bir gölgenin bulunmadığı kıyâmet gününde, Allahü teâlâ onları arşının gölgesinde gölgelendirecektir."

Hasen-i Basrîden (radıyallahü anh) rivâyet etti. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu: "Komşular üç kısımdır. Birinin bir hakkı vardır. Bu (hakkı ren az olan komşudur) ikincisinin iki hakkı vardır. Üçüncüsünün üç hakkı vardır. En fazla hakkı olan budur. Bir hakkı olan müşrik komşudur. Akraba da değildir. Bunun sadece, komşuluk hakkı vardır. İki hakkı olan, müslüman komşudur. Akrabalığı da yoktur. Haklarından birisi, müslümanın, müslümana olan hakkı, diğeri komşuluk hakkıdır. Üç hakkı olan, müslüman komşudur ki, aynı zamanda, akrabalığı da vardır. Haklarından biri, müslümanın, müslüman üzerinde olan hakkı, komşuluk hakkı, diğeri, akrabalık hakkıdır. Komşuluk hakkının en aşağısı, et ve benzeri yiyeceklerden çıkan koku ile komşuya eziyet vermemektir. Ancak tencerede pişenden bir miktar verilirse, eziyet edilmemiş olur."

Yahyâ bin Ya'mer'den rivâyet etti. İbn-i Ömer buyurdu ki, Resûlullah'ın (aleyhisselâm) huzûr-ı se'âdetlerine, Cebrâil (aleyhisselâm) gelip, "İhsan nedir?" diye sorunca, Peygamber efendimiz, "Allahü teâlâya, sanki O'nu görüyormuşsun gibi ibâdet etmendir. Sen O'nu görmüyorsan da, O seni görüyor. Sen böyle yapınca, ihsân yapmış olursun"buyurdular.

Atâ bin Ebî Rebâh'dan rivâyet etti. Resûlullah (aleyhisselâm) efendimizden duydum. Buyurdular ki: "Üç göze Cehennem haramdır. Allah korkusundan ağlayan, haramlara bakmayan, Allah yolunda uyumayan gözler" buyurdular.

"Başkalarının gıybet etmesinden üzülmeyin. Çünkü gıybet eden farkında olmadan size iyilik etmiş olur." (Gıybet edenin sevâbları gıybet edilene verilir.)

Ebî İmrân el-Cüvenî'den rivâyet etti. O, Hazreti Âişe'nin şöyle bildirdiğini söyledi: "Resûlullah (aleyhisselâm) şu dört ameli çok severdi. İkisi, bedene âittir. Bunlar, namaz ile oruçtur. Diğer iki tanesi, mala âittir. Bunlar Cihâd ile sadakadır."

Sözleri ve menkıbeleri: Abdurrahmân bin Yezîd bin Câbir şöyle anlatır: Atâ-i Horasanî ile beraber gazâya gitmiştik. Gecelerini, namazla geçirirdi. Gecenin üçte biri veya yarısı geçince, bize isimlerimizle seslenir, "Kalkınız, abdest alınız, namaz kılınız. Çünkü geceleri ibâdet ve gündüzleri oruçla geçirmek, Cehennemden irinler içip, çeşitli azaplara yakalanmaktan daha kolaydır" der, sonra, namaz kılmaya başlardı.

Atâ-i Horasanî hazretleri, sehere kadar ibadet eder, sadece seher vaktinde uyurdu. Buyurdular ki;

"Dünyaya çok düşkün olduğunuzu görüyorum. Size âhireti tavsiye ederim. Dünya işleriyle uğraşırken âhiretinizi unutmayınız. Bir kimsenin dünyâda makam sahibi olması, mal ve mülk sahibi olması, herkesin yanında sözü geçer olması, ahirette Cehenneme düşmesine, ateşte yanmasına mâni olamaz. Orada hüküm Allahü teâlânındır. Dilerse azâb eder, dilerse Cennetine koyar. Onun için bu dünyâda Allahü teâlâ'nın rızasını kazanmaya, şu imtihan yurdunda, îmân edip, sâlih ameller yapan, iyiliği emredip, kötülükten alıkoyan, bu uğurda gelen sıkıntılara katlananlardan olmaya çalışmak lâzımdır."

“Günah işlendiği zaman, Allahümmağfirli (Allahım! Beni bağışla) denmeli. Böyle yapmak, Allahü teâlâya teslimiyet ve boyun eğmenin ifadesidir.”

“Yine, insanlık icâbı yapılan günahlardan sonra, “Lâ ilâle illallâhü vahdehü lâ şerike leh. Allahü ekber kebîran ve’l-hamdü lillâhi Rabb-il-âlemîn ve sübhânallâhi ve bihamdihî velâ havle velâ kuvvete illâ billah ve estağfirullahe ve etûbu ileyh” denmelidir. Bununla, Allahü teâlâ’dan afv ve mağfiret umulur. Hem sonra yapılan iyilikler, işlenen kötülükleri yok eder. “Sonunda dünyâdan ayrılacağınız için kendinizi ondan ayrılmış kabûl ediniz. Birgün mutlaka tadacağınız için ölümü tadmış gibi olunuz. Birgün âhıret âlemine göçüp, oraya yerleşeceksiniz. O halde şimdi kendinizi oraya gidip yerleşmiş gibi tasavvur ediniz. Zaten bütün insanların varacağı son durak burasıdır. Her insan bir yolculuğa çıkacağı zaman mutlaka bir hazırlık yapar. Yolculukta lüzumlu olan eşyalarını yanına alır. Sıcağa karşı korunmak için, gölgeliğini, yemek içmek için, azığını, soğuğa karşı elbiselerini ve yorganını temin eder, öyle yola çıkar.

Sefere hazırlıklarını yaparak çıkan kimseye gıpta edilir. Hazırlıksız yola çıkan pişman olur. Çünkü, yola çıkıp, güneş altında kalınca, gölgelenecek bir şey bulamaz. Güneşin sıcağı altında çok sıkıntılarla karşılaşır. Susadığı zaman, susuzluğunu gidereceği bir su bulamaz. Soğukla karşılaştığında üzerine alacak bir şey bulamaz, işte böyle bir kimsenin, o sıkıntılı halde iken, hazırlıksız yola çıktığına ne kadar çok pişman olacağını siz düşünün. Bu sıkıntı dünyâdadır. Dünyanın sıkıntısı geçicidir. İnsan bir gün sıkıntı ile karşılaşır. Öbür gün, o sıkıntıdan kurtulabilir. Fakat ahiretin ya devamlı olan dayanılmaz acı ve ızdırablarına yakalanırsak, halimiz ne olur? Bu bakımdan insanların en akıllısı, sonsuzluk âlemi, gerçek vatan olan, âhıret için iyi hazırlanandır. Dehşeti tüyler ürperten kıyâmet gününde, Allahü teâlâ kimi arşının gölgesi altında gölgelendirirse o kimseyi, o gün güneşin sıcaklığı asla rahatsız etmez. Oradaki sıkıntılardan kurtulur.”

“Zikr meclisleri, Allahü teâlânın helâl ve haram kıldığı şeylerden bahsedilen yerlerdir.”

“Büyüklerimizden birisi hata ve noksanlarını avucunun içine yazar, avucuna bakıp, hata ve noksanlarını görüp hatırlayınca, eli titrerdi.”

“Kişi, hesabının mükemmel bir şekilde olabilmesi için, tanıdıklarının yanında hesaba çekilir.”

“Bir kimse herhangi bir yerde Allahü teâlâya ibâdet ve tâatte bulunursa, o kimse öldüğü zaman o yer onun için ağlar ve kıyâmet gününde, ona kendi üzerinde ibâdet ve tâatte bulunduğuna dair şahidlik eder.”

“Şu üç husûs, gerçek kardeşliğin icâblarındandır: Birincisi, hasta oldukları zaman, birbirini ziyâret etmek. Sıkışıp, daraldıkları zaman birbirine yardımcı olmak. Bir şeyi unuttukları zaman birbirlerine hatırlatmak.”

“Bir mil uzakta da olsa, hasta bir kardeşini ziyâret et. İki mil uzakta da olsa, git, iki kardeşinin arasını bul, onları barıştır. Üç mil uzakta bile olsa, yürü, Allahü teâlânın rızâsı için birbirinizi sevdiğiniz bir kardeşini ziyâret et”

“Cehennemin yedi kapısı vardır. Bunlardan en pis kokan, ateşi en şiddetli olan, haram olduğunu bildikten sonra zinâ yapanlara âit olandır.”

“En güvendiğim amelim olarak ilim öğretmemi, Allahü teâlâ’nın emirlerini ve yasaklarını insanlara anlatmamı görüyorum.”

“Şeytanın insanların gözüne sürdüğü bir sürmesi vardır. Bu sürme, insanlar, Allahü teâlâyı anacağı zaman gelen uykudur.”

“Faiz yinince, zelzele ve yere batma hadîseleri; insanların başında bulunanlar zulüm ettikleri zaman, kıtlık; zinâlar ortaya çıkınca, ölümler çoğalır.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A’lâm, cild-4, sh. 235

2) Mu’cem-ül-müellifîn, cild-6, sh. 283

3) Şezerât-üz-zeheb, cild-1, sh. 192

4) Tehzîb-üt-tehzîb, cild-7, sh. 212

5) Tabakât-ül-müfessirîn, (Dâvûdî) cild-1, sh. 379

6) Hilyet-ül-evliyâ, cild-5, sh. 193